

İSTANBUL'DA BİR KENT: KAPALIÇARŞI

Dünya kültür kentleri ayırıcı özellikleriyle varlıklarını belirlerler. Çok yönlü birikim, bu kentlerde yaşamın egemen ögesidir. Bu kimliğin özenle korunması, kentlilerin günü ve geleceği doğru değerlendirdiği anlamına gelir.

Bu düşüncelerle, doğa ve kültür zengini İstanbul'u dünya kentleriyle birlikte gündeme getirdiğimizde, dün-bugün-geleceği soğukkanlı gözden geçirdiğimizde, temel sorulara İstanbul için de inandırıcı başlıklar bulmamız gerekir.

Bugün İstanbul'u İstanbul kılan mekanlar-ortamlar ne durumdadır? Ne oranda kimliklerini-ağırlıklarını korumaktadırlar? Dünya kentlerinde esen olumlu rüzgarlara koşut çabaların İstanbul'a yansıma şansı var mıdır?

Hiç kuşkusuz bu sorular farklı başlıklar altında çoğaltılabilir. Kaygı verici yanıtların sonuçları, nedenleriyle açıklanabilir. Bizleri umutsuzluğa-karamsarlığa itebilecek örnekler sıralanabilir. Ancak, kentler de insanlar gibidir, acılı-sızılı günleri vardır. Önemli olan, doğruları egemen kılacak noktalara yaşam hakkı sağlayacak ortamları yaratmaktır. Öncelikleri, kalıcı değerleri bilgili-bilinçli saptamaktır.

Bu süreçte, dünya kenti İstanbul'un öncelikli mekanları-ortamları bellidir. Büyük imparatorlukların başkenti olarak derinlikli geçmiş, O'nun çıkış noktalarını belirlemiştir: Tarihi Yarımada-Haliç-Boğaziçi...

İstanbul, tarihin her döneminde özel coğrafyasını, kültür sularının kesişme noktası olma niteliğini sürekli korumuş, buna uygun örgütlenmiştir. Gelişme evrelerini dikkatli araştıranlar, günümüze ulaşan anıtsal yapıları adım adım izlediklerinde, ticaret-konut bölgelerini belirlemede hangi nedenlerin ağır bastığını kolaylıkla anlarlar.

Kapalıçarşı bu konuda verilebilecek en somut örnektir. Kentin kuruluş öykülerine karışan bu bölge, ticaret ve yönetim alanı olarak önemini korumuş, ister istemez çok yönlü birikimler somut sonuçlarını burada sergilemiştir.

Geçmişin örgütlenme özelliklerini, sanat-zanaat ilişkilerini, dünyadan akan değerlerle buradan dünyaya sunulanları, kısacası dünya toplumlarının özel buluşma alanını ayrıntılı öğrenmek istiyorsak, Kapalıçarşı'ya uygun gündem oluşturmamız gerekir. Bu durum, İstanbul kadar dünya için de farklı girdileri içerecek bir yaklaşımı egemen kılacaktır. Doğa-insan-kültür, emek-ürün-ticaret ilişkilerinin yeniden tanımlandığı dünyamızda, Kapalıçarşı'yı farklı boyutlara taşımanın bir yolu da buradan geçmektedir.

Çok yönlü yayınlara konu olan Kapalıçarşı, yılların-geleneğin gücüyle kendini ayakta tutan nitelikleri-incelikleriyle "kendini kendi" anlatabilirse, bir "ilki" başarmış olacaktır.

Kapalıçarşı'nın kuşaklar boyu akıp gelen birikimini günümüzde yaşatanlar, sonuçlarını herkesle paylaşırlarsa, bu bir bakıma dünün örgütlenme anlayışını da yansıtacak, geleneğe süreklilik kazandıracaktır. Birikim doğrudan yazıya dönüştüğü için de kalıcılığın sınırları zorlanacaktır.

Orhan Veli "kapalı çarşı, kapalı kutu" diyor. Kapalı kutuyu kutunun sahipleri açıyor. İlk kez üretenleri-yazanları-satanlarıyla birlikte. Kuşkusuz bu girişimi sürekliliğe dönüştürecekler, yaşatacaklar da gene onlar olacaktır.

Dileriz bu yayının "Kapalıçarşı" kadar uzun ömürlü olsun...

Prof. Dr. Metin Sözen

5 Eylül 2001